

FAGARTIKKEL

Olav Hagen Sata-slått

Noark-standarden sett i lys av åpen forvaltning og tilgang til offentlig informasjon

Introduksjon

Denne artikkelen analyserer forholdet mellom Noark-standarden og konseptene rundt åpen forvaltning og informasjonsfrihet. Noark er den konseptuelle kravmodellen for elektronisk arkiv- og saksbehandling. Det ble introdusert som kravspesifikasjon allerede i 1984, noe som gjør den ikke bare til verdens første kravspesifikasjon eller standard for elektronisk arkiv- og saksbehandling, men også gjennom den suksessive introduksjonen av versjon 1 til 5, det lengst eksisterende rammeverket innenfor dette området.

I samsvar med den reviderte offentlighetsloven i 2008 lanserte myndighetene i mai 2010 et oppdatert elektronisk publiseringssystem, Offentlig Elektronisk Postjournal, eller OEP. OEP er en nettbasert portal der statlige forvaltningsorganer må publisere sine nylig registrerte metadata knyttet til korrespondanse som er kommet inn til eller gått ut fra organet. Det er metadata registrert i Noark-systemene i statlige organer som blir gjort tilgjengelig i OEP-systemet.

For bedre å forstå det tekniske designet og funksjonaliteten gitt i Noark, er det nødvendig å se sammenhengen mellom det bredere rammeverket for lovgivingen knyttet til offentlig forvaltning

og offentlighet. Dette må sees i relasjon til retten til å gjøre seg kjent med dokumenter i offentlig forvaltning, og retten til å kreve innsyn i dem.

Informasjonsfrihet er grunnlaget for den åpne dokumentasjonsplattformen OEP, da den tar sikte på å øke åpenheten og gjennomsiktigheten i det norske samfunnet. I og med at den er et av de første nasjonale initiativene for å integrere i en enkel plattform et oppdatert landsdekkende register over metadata fra journalføringen i offentlig sektor, er OEP en modell som kan ha relevans for åpenhet i forvaltningen også utenfor Norge.

Fra et juridisk synspunkt ble Noark-standardene ikke opprettet i et vakuum. Det er usannsynlig at Noark ville litt utformet på samme måte i 1984 dersom forvaltningsloven og offentlighetsloven ikke var innført i henholdsvis 1967 og 1970. Det direkte forholdet mellom etableringen av disse forvaltningsmessige grunnpilarene og Noark er uttrykt gjennom måten Noark sikrer prinsippene for forvaltning, gjennomsiktighet og forutsigbarhet. Dette oppnås gjennom et fast sett med funksjonelle krav definert som obligatoriske i modellen.

Obligatoriske krav i Noark har økt i antall siden introduksjonen av Noark 1 i 1984 til lanseringen av Noark 5.2 i 2012. Økningen i kompleksiteten er et direkte resultat av den generelle økningen i digitaliseringen av samfunnet, etableringen av fullelektroniske kommunikasjonskanaler mellom statlige organer så vel som mellom dem og offentligheten generelt. I takt med samhandlingsmåten, i økende grad integrert mellom forvaltningsorgan, sektorer og over regionsgrenser, har det utviklet seg et behov for å utvikle Noark-standardene innenfor rammen av big data og tversektoriell integrering.

Kravene som gjorde OEP mulig var allerede på plass i 1993 med lanseringen av Noark 3, siden en nettbasert plattform, Elektronisk Postjournal, eller EPJ, allerede hadde blitt lansert. EPJ dekket alle departementene, og gjorde metadataene til offentlige organs dokumentregistreringer tilgjengelig online til ca 140 abonnerende aviser og fjernsynsselskap. Det var utvilsomt suksessen etablert gjennom EPJ som la grunnlaget for OEP-plattformen som ble lansert i 2009. EPJ var ikke gjort obligatorisk gjennom forvaltningsloven, men suksessen førte til etableringen av OEP-kravene som ble introdusert gjennom den nye offentlighetsloven i 2009.

Alle dokumentregistreringer i Norge er tilgjengelige for offentligheten, med mindre innholdet er underlagt noen få klausuler i offentlighetsloven. Loven tillater ikke at offentlige organ fullstendig skjuler eksistensen av et dokument som er kommet inn til, lagt frem for eller gått ut av organet. Organet kan kun skjule visse sekvenser i en dokumentbeskrivelse, og dette ut fra et klart definert hjemmelsgrunnlag. Dette gjør utvilsomt Norge til et av verdens mest åpne land når det gjelder tilgang til informasjon, siden arkivloven (presentert 1992, vedtatt 1999) krever at alle offentlige organisasjoner registrerer alle innkommende, utgående og interne dokumenter i Noark hvis de leder til saksbehandling i organet, eller har verdi som dokumentasjon for det samme. Koblingen av lovverket med en teknisk løsning som OEP i regi av en meget vidtgående offentlighetslovgivning gjør rammeverket rundt åpenhet reelt og konkret, og ikke kun en storstilt fremtidsvisjon.

I dag omfatter OEP-tjenesten mer enn 1000 forvaltningsorgan. Norge har skapt et skille mellom stat- og kommunesektoren, og pr i dag er det ikke påkrevet at kommunesektoren leverer metadata fra Noark-systemene til OEP-plattformen. De fleste norske kommuner har likevel etablert sine egne løsninger, og gjør metadataene offentlige på sine egne nettsteder normalt 2-3 dager etter at de er registrert.

En oversikt over offentlighetens bruk av OEP

De vanligste søkeordene som brukes av offentligheten i OEP-plattformen er: rapport, klage, inspeksjon, etterspørsel, revisjon, tilsyn, avvik, arbeidsulykke, hendelse, evaluering, ulovlig, alvorlig og tildelingsbrev.

Et raskt blikk på utdrag av statistikken som angir antall innsynskrav per organ i mars 2014 sier oss noe om omfanget av etterspørselen. Gjennom sammenligning av antall forespørsler med antall publiserte dokumenter ser vi at Justisdepartementet mottok 28687 innsynskrav, men valgte å publisere nesten 52212. Statistikken er kanskje enda mer overraskende når man sammenligner antall innsynskrav sendt til Arbeidstilsynet, som mottok totalt 44993 krav, og publisert nesten fire ganger så mye – 160061 dokumenter.

Rammeverket for innsending av metadata fra Noark til OEP

Vi bør ha i mente at innsending av metadata hverken til EPJ eller OEP aldri var og fremdeles ikke gjøres fra et digitalt depot eller mellomlager. Lagring av data og elektroniske dokumenter i statlige organer er på ingen måte gjenstand for det tekniske rammeverket eller de internasjonale standarder som styrer det som defineres som et digitalt depot- eller sikringsmagasin. Tillitsforholdet, som denne artikkelen tar sikte på å vise, er fundert andre steder.

Fra midten av 1990-tallet til og frem til i dag, gjennomføres oversendelsen av metadata fra organer, først til EPJ og senere til OEP, daglig fra hvert myndighetsorgan gjennom standardiserte rapportgeneratorer som inngår i Noark-systemene. EPJ-løsningen ble håndtert av Statskonsult fra 1993, og OEP fra lanseringen i 2010 av Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI).

Metadatastrukturen

For å forstå konteksten OEP-plattformen er basert på, er det nødvendig å analysere to viktige aspekter. Det første er et fast sett med metadata og det andre er den standardiserte måten disse metadataene er strukturert på. Noark var ikke obligatorisk for statlig sektor frem til 1999, men det var de facto-standard for elektronisk arkiv for alle statlige organer fra lanseringen i 1984. Samtidig med innføringen av Noark-standarden innførte Riksarkivet i 1984 retningslinjer for innføring av journalføringssystemer i statlig sektor, og instruksjon for arkivforvaltning i statlig

sektor (se Noark 1, s. 67). Det var Statens Rasjonaliseringsdirektorat som var ansvarlig for Noark-spesifikasjonen frem til 1990, da ansvaret ble overført til Riksarkivet.

I 1990 brukte mer enn 90 statlige institusjoner Noark-systemer, inklusive samtlige departement. Noark-systemene ble oppfattet som å ha bedre funksjonalitet, stabilitet og funksjoner enn de fleste andre EDB-systemer ved lanseringen i 1984. Fremdeles er registrering og lagring av administrative data i offentlig sektor i Norge fra 1984 en homogen aktivitet, utført i samsvar med kravene i Noark. Konsistensen av et slikt regime muliggjorde en standardisert tilnærming til hvordan metadataene fra systemene kunne gjøres tilgjengelige for allmennheten. Det var ingen ukjente faktorer, ingen uforutsigbarhet og ingen myndighet som ikke overholdt kravene i modellen. På denne måten kunne det sentrale organet som styrte OEP-forgjengeren allerede fra midten av 1980-tallet bestille et standardisert sett metadata levert fra alle tilknyttede organ. Disse settene ble lastet opp til en nettbasert plattform, om ikke daglig, så minst to ganger eller tre ganger i uken.

Noarks obligatoriske metadatakrav ble allerede innført via Noark 1 i 1984. I 1970 introduserte Norge arkivregelverk for statlige myndigheter; regelverk som i realiteten hadde forskriftsmessig kraft. Disse rundskrivene og retningslinjene var en speiling av prinsipper dannet i forvaltningsloven fra 1967 og offentlighetsloven fra 1970. De adresserte først og fremst behovet for å kunne identifisere dokumenter og metadata relatert til dem på en måte som sikret forutsigbarhet, konsistens, sporbarhet og søkbarhet. Det var åtte metadataelementer som ble grunnfestet i arkivloven fra 1992 (lagt frem for Stortinget i 1992, og innført i 1999). Disse metadataene består av et konsentrert amalgam av følgende informasjonselementer:

- a) dato for registrering
- b) saks- og dokumentnummer
- c) avsender og/eller mottaksopplysninger
- d) opplysninger som beskriver saken, innholdet eller emnet
- e) dokumentdato
- f) klassifiseringskode
- g) dato eller måte en forespørsel er behandlet på eller utarbeidelse av et notat eller svarbrev.

Begrepet autentisitet versus spørsmålet om kontekst og integritet

Noark stilte strenge krav til låsing og automatisk parameterinnstilling ved dokument- eller saksopprettelse allerede i Noark 1 i 1984. Ved innføringen av et samarbeidsprosjekt i 2009 mellom Riksarkivet og kommunale arkivinstitusjoner for implementering av et forvaltningssystem for langtidsbevaring av elektronisk arkiv, dukket problemer knyttet til autentisitet opp. Overføringen av metadata og elektroniske dokumenter fra saksarkivsystemene i offentlige organ, kombinert med den faktiske overføringen av det samme til Riksarkivet og kommunale depotinstitusjoner reiste noen grunnleggende spørsmål knyttet til tillit og autentisitet. Diskusjonen dreide seg om nøkkelspørsmål som "Hvis et pålitelig digitalt arkiv faktisk skal bære troverdighet til allmennheten, hvor ligger mekanismene som faktisk sikrer tillit?" Var det mulig å definere mekanismene som

sikrer autentisitet og dermed gjøre uttalelsen "Hva vi lagrer i våre depotinstitusjoner er faktisk autentisk materiale, identisk med det som en gang ble produsert i forvaltningsorganet. "Er det mulig å sikre ektheten av elektroniske arkiv produsert i offentlige organ? Er problemet aktuelt i det hele tatt? Er autentisitet den avgjørende faktoren, eller er integriteten konseptet vi bør fokusere på? Er ikke kombinasjonen av kontekst og integritet viktigere enn spørsmål knyttet til ektheten? Er det ikke av grunnleggende betydning for et digitalt depot eller lager å kunne vise at det som lagres eller bevares opprettholder det elektroniske arkivets kontekstuelle ekthet, snarere enn å fokusere på begrepet "Dette er originalen"?

Rammene av en saks kontekstuelle autentisitet er viktigere enn ektheten til hvert enkelt digitale objekt som finnes i selve saken. Dette er fordi et elektronisk arkiv kombinerer både metadatastrukturer og digitale objekter. Metadata-strukturen, hvis den er produsert i et system som er i samsvar med Noark-modellens krav, medfører informasjon om "hvorfor, når, hvordan og av hvem". Dette er aspekter som er grunnleggende for vår evne til å demonstrere autentisitet. Dette er et rammeverk av kontekst og integritet reist snarere enn problemet med å demonstrere ideen om "originaldokumentet". Det er nødvendig å gå bort fra konseptet om lagring av originaldokumenter i en elektronisk setting, siden ektheten ikke kan hvile på et slikt begrep. Evnen til å demonstrere at det som er lagret i et depot eller et lager har den samme strukturen og innholdet som det som ble produsert hos organet det ble overført fra, er det grunnleggende problemet.

Metadata innenfor Noark-systemene

Metadataene knyttet til saksnummer ble automatisk generert av systemet, og definert ut fra årssyklus. Som et resultat av dette, ville alle poster som ble opprettet i år 1984 følge et fast parameter som begynner som 84/0001 og etter hvert stiger med hver sak som ble opprettet, noe som potensielt slutter med for eksempel registreringsnummeret 84/1725 innen tidsrammen for året 1984.

Følgende parametere ble låst i Noark 1 i 1984, og registreringen av informasjonen var et obligatorisk krav. Som man kan observere reflekterer de kjernen i metadataene som er beskrevet tidligere:

- a) klassifiseringskode
- b) saksnummer
- c) registrering av opprettelsesdato
- d) klassifikasjon
- e) navn på avdelingen som oppretter saken
- f) navn på saksansvarlig
- g) presedens
- h) arkivkode
- i) kryssreferanse til andre saker
- j) beskrivelse av emnet

- k) antall dokumenter i saken
- l) dato for siste dokument i saken
- m) ansattes initialer hvis saken ble hentet fysisk ut av arkivet

Konsistent og standardisert elektronisk registrering på nasjonalt nivå over en tidsperiode på 30 år

Noark-standarden var rigid, og til tross for store endringer med Noark 5 tolkes den utvilsomt fortsatt rigid. I hvilken grad en slik kravspesifikasjon kunne bli innført som obligatorisk for offentlige organer i EU er et spørsmål som til en viss grad ble besvart under Digital Roadmap-konferansen arrangert av UNESCO, ICA og IFLA i Haag 5. desember 2013. På dette møtet ble en representant fra EU-kommisjonen spurt om det ikke burde bli innført en fastere tilnærming til obligatoriske krav til elektroniske arkiv og digital bevaring i EU. Han ga uttrykk for Kommisjonens motvilje mot å innføre enda mer obligatoriske krav innenfor dette området. Ikke bare er Noark-standarden rigid, det lovgivende rammeverket som omgir den, spesielt det som gjør det obligatorisk for alle myndigheter å implementere Noark, kan oppfattes som både statisk og ikke-fleksibel. På den annen side har standardisering i Norge lansert et felles sett med metadata med en fast struktur som kan spores 30 år tilbake i tid. Automatiske og fast definerte metadataekstraksjoner er fremdeles mulige å oppnå både opp mot en plattform som OEP, et digitalt mellomlager eller en åpen data- eller en åpen forvaltningsplattform.

Noark i ettertidens lys

For å diskutere utviklingen av metadatakravene i Noark, er det nødvendig å innse at utviklingen av standarden i stor grad skjedde i tråd med utviklingen av ny teknologi, nye former for samspill over sektorer og en raskt tiltagende digitalisering av samfunnet.

Noark 1

En viktig del av regelverket for dokumentasjonsforvaltning siden lenge før introduksjonen av Noark, er den såkalte avskrivningsfunksjonen. Avskrivningen utføres når problemet som saken vedrører, har blitt løst eller håndtert, enten ved opprettelse av et utgående dokument eller at saksbehandleren påfører opplysninger om hvordan saken har blitt behandlet. Denne funksjonen har utvilsomt tilrettelagt for et bredere rammeverk for åpenhet og ansvar i den norske offentlige sektor, siden generering av rapporter, oftest på månedlig basis, viste hvilke saker som ikke var blitt behandlet. Oversikten skapte også på ledernivå potensielt en oversikt som gjorde det mulig å prioritere saksbehandling. Denne funksjonen er en del av Noarks opprinnelige metadatakrav og har vært en konstant hele veien fra Noark 1 til Noark 5. Den ble etablert i arkivloven og i alle retningslinjer etablert før dette. Fordi alle metadataparametere i et Noark-system kan søkes opp, kunne et søk i avskrivningsfeltet være et utmerket verktøy for å generere oversikt og statistikk ubehandlede dokumenter

Fra Noark 1 til Noark 2

Med Noark 2, introdusert i 1987, ble følgende nye funksjoner implementert:

- a) Funksjonalitet for registrering av internorgane dokumenter for å kunne skape en bredere og mer omfattende bakgrunn for saksbehandlingen.
- b) Avdelingsbaserte registreringsfunksjoner for å eliminere risikoen for duplikater, samt å lage rapporter og oversikter som viser overføring av saker fra avdeling til avdeling.
- c) Funksjonalitet for tilgangskontroll til spesifikke saker.

Noark 3

Med Noark 3 av 1994 ble klassifiseringssystemet (koder) introdusert på grunnlag av Felles klassifiseringssystem i Statsadministrasjonen av 1988. Betydningen av klassifiseringskoder i Noark har ikke avtatt, med ytterligere fremhevelse av disse prinsippene med innføringen av Noark 5 i 2008, og stadig styrket om en strukturell komponent i Noark 5 v 3.1 introdusert i 2013.

Noark 3 til Noark-4

Fra Noark 3 til Noark 4, sistnevnte implementert i 1999, ble de mest avgjørende endringene gjort for å lette innføringen av skanning samt e-post.

Tillitsfaktoren

I hvilken grad er gjennomsiktighet og åpenhet innebygd i kombinasjonen av disse obligatoriske registreringskravene? En hel nasjon av advokater, pasienter, ofre, journalister, vanlige folk og stortingsrepresentanter tar nøyaktigheten og gyldigheten av metadataene som overføres fra Noark og inn i OEP for gitt. Kanskje er det slik, at siden offentlighetsloven garanterer tilgang til alle offentlige journaler (med unntak av unntatte opplysninger), bekreftes og valideres innholdet gjennom borgernes rett til tilgang? Borger dette i seg selv for autentisitet, etablert gjennom hverandres mulighet til undersøkelse av innholdet i sakene? Enhver innbygger kan bestille kopier av saksdokumenter, og i den funksjonen ligger det muligens vel så mange potensielle vaktbikkjer som det er folk som er i stand til å bestille og lese dokumenter.

Ville Noark ha noen hensikt i et land som mangler informasjonsfrihet? Kunne Noark fungere uten en tilpasset forvaltningslov? Noark er skreddersydd i henhold til prinsippene for god forvaltning etablert i forvaltningsloven og tilhørende lover og forskrifter. Styringen er gjennomsiktig på grunn av offentlighetsloven, som faktisk garanterer alle borgers tilgang til informasjon som kan spores

via en åpen løsning som OEP. Noark er kun verktøyet som gjør at alt dette kan oppnås. Noark-systemet skapte ikke seg selv - det ble opprettet som et middel for å sikre fundamentene for den ansvarlighet og åpenhet staten i utgangspunktet på kontinuerlig basis garanterer oss alle.

I Noark 3 (1994), introdusert i 1994, ble det nære forholdet mellom lovgivningsområdene for styring og informasjonsfrihet fremhevet, direkte uttrykt gjennom følgende avsnitt fra introduksjonen:

Det er nødvendig å fremheve det nære forholdet mellom styring og lovgivning. Saksbehandling følger skriftlige retningslinjer, og er basert på presedensprinsipper og vanlig praksis. Beslutningene kan være bundet av presedens eller skape presedens, som i rettspraksis. Saker som i natur er like krever lignende beslutninger. Følgelig øker kravene til forvaltningens egen journalføringspraksis. Utøvelsen av skriftlig saksbehandling har resultert i en betydelig økning i antall saker i statlig sektor. I tillegg krever tilfellene meget ofte omfattende saksbehandlingstid. De kan gå i systemet i flere år, og antallet dokumenter stiger. Et betydelig antall dokumenter må dermed forbli aktive. De må registreres, sammenføres i en logisk sekvens og korrelasjon, og de må være raskt uthentet over en betydelig tidsperiode <....>. Lovgivningen om informasjonsfrihet har satt krav til registreringspraksis. Beslutningen som opprettholder enkeltpersoner eller offentlighetens rettigheter mot offentlig sektor blir lagt i fokus som de sentrale aspektene ved registrering, og har gjort det mer signifikant. Den nye lovgivningen har samtidig økt kompleksiteten i registreringsprosedyrene, noe som gjør dem mer krevende.

Tillitsfaktoren og OEP

En tilstrekkelig analyse som beskriver tillitsprinsippene innebygd i ukentlig eller daglig formidling av metadata fra Noark-databasene til OEP, må på en eller annen måte forklare visse parametere. Disse parametere i Noark-kravene eliminerer muligheten for uautorisert sletting, endring eller manipulering av metadata og dokumenter i forvaltningsorganenes databaser. Kombinasjonen av parametere skaper også kontekst. Metadataene som overføres fra Noark-systemene til OEP-plattformen, har i utgangspunktet aldri blitt lagret i digitalt sikringsmagasin. Overføring til OEP skjer daglig, mens overføring til depot utføres langt sjeldnere - kanskje hvert tiende år. Innholdet i Noark-baserte systemer lagres ikke først i digitale depot men forblir en del av det vanlige nettverket av servere og databaser i forvaltningen.

OEP-plattformen er ikke relatert til et digitalt sikringsmagasin med hensyn til integrasjon. Et digitalt sikringsmagasin er et komplekst rammeverk for livssyklusforvaltning. Måten metadata blir transportert fra de enkelte databasene som ligger bak Noark for hvert offentligorgan i OEP-plattformen, er til sammenligning veldig enkel. Hvert Noark-system har en rapportgenereringsfunksjon der metadataene registrert innenfor en valgt tidsramme blir lagret i en fil. Innholdet i denne filen distribueres deretter til OEP-databasen. Funksjonen som oppretter en slik rapport har vært obligatorisk i Noark siden første utgave i 1984. Det som skiller disse typer rapporter fra andre typer Noark-systemgenererte rapporter er det svært detaljerte "rettighetsnettverket" implementert i Noark. Systemet tillater at hvert dokument merkes på en måte

som forhindrer publisering av visse metadataelementer som faller under kategorien ”unntatt” i offentlighetsloven. Noark krever funksjonen "Unntatt offentlighet" som et alternativ for hver enkelt post.

Noark-4 som rammeverk for OEP-plattformen

Med Noark 4, introdusert i 1999, ble radikale endringer implementert. Noark 4 er delt i to deler, den første er funksjonelle krav, den andre tekniske. Bestående av henholdsvis 235 og 254 sider for funksjonelle og tekniske krav, er det en versjon av standarden som i kompleksitet aldri har sett en fullstendig implementering. Spesielt på grunn av innlemmelsen av tekniske spesifikasjoner for sektorbasert integrasjon av sakarkivsystemer var disse aspektene premature og overambisiøse på et så tidlig stadium som 1999. Noark-4, ga dog, til tross for sin åpenbart komplekse struktur, grunnlaget for OEP-plattformen i Norge.

Saksnivået i Noark er relatert til ulike typer dokumenter som angir hvilke funksjoner de registrerte dokumentene har. Verdiene som er tillatt for dokumenttype i en sak, er gitt i tabellen Dokumenttype og inkluderer følgende:

I Innkommende brev

U Utgående brev

N Internt notat (notater, rapporter etc.) som krever oppfølging og avskrivning

X Internt notat som ikke krever oppfølging eller avskrivning

S Saksutkast

En kort analyse av Noark-4 obligatoriske krav i relasjon til gjennomsiktighet og etterprøvbarehet

Som det fremgår av de obligatoriske kravene nevnt ovenfor, vil visse viktige elementer fremstå for å sikre låsing av kontekst og integriteten til saker. Når det er låsing av kontekst og integritet, vil ikke sporbarhet og søkeevne følge av dette? Den forhåndsdefinerte strukturen utgjør et kart. I rammen av semantikk kan vi introdusere ideen om at Noark gir en standardisert ontologi, hvor visning av innhold i kombinasjon med kontekst følger et forutsigbart mønster. Dette gir et felles sett med søkekriterier som danner et mønster der alle informasjonselementer og objekter kan hentes, vises, presenteres og kommuniseres.

Styrken til Noark vil fremstå tydeligst i forhold til en setting der det ikke foreligger standardisering eller overholdelse av standardiserte krav, selv om lovgivningen er på plass. En komparativ analyse av forholdene i Norge når det gjelder kravoverholdelse, og ethvert annet land i Europa som har avstått fra å innføre denne type standardisering eller lovgivning, gir grunnlag for en gapanalyse. Denne analysen vil antagelig gi de elementene som vil beskrive hvilke spesifikke Noark krav som sikrer ansvarlighet og åpenhet. Land som mangler disse obligatoriske kravene i forhold til elektronisk dokumentasjonsforvaltning vil da synes å ha et redusert sett med kriterier for å sikre

etterprøvnbarhet, gjennomsiktighet og åpenhet. Dette reduserte sett av kriterier kan deretter testes empirisk, basert på følgende hypotese:

- a) Ikke-låsbarhet og tilfeldighet ved registrering av metadata reduserer muligheten for systematisk søk og systematisk fremhenting, siden søk etter dokumenter krever en kombinasjon av to eller flere sett med metadata. Kontekst er en viktig komponent i informasjonssøking, og ingen sak inneholder bare ett metadataelement.
- b) Med få unntak relaterer et dokument seg til et annet dokument, og forholdet mellom de to er i seg selv et sett med metadata. Hvis metadataene knyttet til de to postene ikke følger et standardisert format, vil gjenfinningsmulighetene forbli tilfeldig.
- c) Uforutsigbarheten etter utilstrekkelige søkeresultater vil redusere troverdigheten og tillitsfaktoren som bør ligge innbakt i informasjonssystemet.
- d) Fraværet av tilstrekkelige søkeresultater vil føre til en umiddelbar reduksjon av allmennhetenes oppfatning av systemet som gyldig eller relevant som en pålitelig informasjonskilde.
- e) Hvis metadata innenfor et statlig organ er kjent for å være gjenstand for uautoriserte endringer og sletting av endringer, vil tilliten til ektheten og integriteten til informasjonen fra organet reduseres betydelig.

Dette reduserer senere forutsigbarheten i innhenting av informasjon fra sakarkivsystemets database. Parameterne som sikrer endring av metadata låst i Noark-systemer kan måles mot fravær av det samme i hvilket som helst sammenlignbart system.

Konklusjon

Konteksten hvor digital informasjon produseres, samt den økende hastigheten som vi som borgere krever tilgang til informasjon, kan bestemme måten vi oppfatter lagring, bevaring og behovet for å bringe alt tilbake i sin opprinnelige form fem minutter fra nå eller til neste år. Vi ser også at modus operandi for implementering av internasjonale standarder og rammer viser at vi alle sammen kan jobbe sammen på en enhetlig måte for å skape de beste løsningene som har relevans uavhengig av størrelse, nasjonal kontekst eller lovgivning. For å komme dit, må dataenes formasjonsfase adresseres. Hvis vi stiller følgende spørsmål: gitt konseptuelle modellkrav, sikrer vi at det etableres bestemte nøkkelementer som vi skal bevare, og fordi de ble opprettet på en standardisert måte, vil vi vite hvordan vi kan standardisere hele veien fra registrering, lagring, bevaring, tilgang, søk og gjenfinning?

For å endre fokusområdet fra kun å gjelde bevaringsformålet til også å gjelde det praktiske formålet med å gi søkbar tilgang, må visse elementer som logisk sammenheng i metadata- strukturer, avansert søkefunksjonalitet basert på logiske kriterier og enkelt brukergrensesnitt utvikles. Vil det

være logisk å konkludere med at hvis metadatastrukturer som merker kontekstuell og innholdsbasert informasjon til informasjonsobjektene er standardiserte, kan ikke all denne informasjonen bli brakt tilbake en gang i fremtiden? Hvis alt er identifisert og tagget og sammenhenger strukturert, er det virkelig noen begrensninger i forhold til hvor bredt og omfattende søkene etter informasjon faktisk kan være, med tilfredsstillende søkeresultat?

Med Arkivverkets introduksjon av app'er for Arkivportalen og Digitalarkivet i henholdsvis 2011 og 2012 flyttet man potensielt deler av innholdet fra deres digitale depot ut til en plattform som er plassert direkte i publikums hender. Det er et besnærende bilde, det å visualisere digitalt skapt materiale trukket ut av systemer som ble erklært døde for lenge siden, transformert via resource descriptor frameworks (RDFs) og xml-basert teknologi, bragt tilbake til offentligheten i de mest relevante og utbredte teknologiske løsninger slik som smart-telefoner og andre mobile enheter som pad'er og tablets.

*Denne artikkelen er den norske oversettelsen av artikkelen *The Norwegian Noark model requirements for EDRMS in the context of open government and access to governmental information*, opprinnelig publisert i *The Records Management Journal* i 2014.*

*Denne oversettelsen er publisert uten DOI. Ved sitering kan det henvises til den engelske versjonen i *Tidsskriftet Arkiv*.*